

TERI PRAČET
AKREPSKI ODRED

ROMAN O DISKSVETU

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala:

Terry Pratchett

MONSTROUS REGIMENT

Copyright © Terry and Lyn Pratchett 2003

First published as *Monstrous Regiment* by Transworld Publishers, a division of the Random House Group Limited

Translation Copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

AKREPSKI ODRED

„Oh, moj mladić! Bojim se da je sa (sa)vezom gotovo.“

„Ijao, moji budući naslednici! Ko bi rekao da nešto ovako malo može toliko da zaboli!“

„Evo ti na u kraljevske povlastice, šalabazalo jedno!“

fizz

Poli se ošišala pred ogledalom; pomalo ju je grizla savest što je zbog toga ne grize savest baš preterano. Trebalo je da kosa bude njen najveći ukras, i svi su pričali kako je divna, ali kad radi, uglavnom ju je nosila pod mrežicom. Oduvek je govorila sebi kako je takva kosa protraćena na nju. Ipak, pazila je da sve duge, zlatne lokne padnu na stolnjačić koji je prostrla u tu svrhu.

Ako bi *priznala* da su je u tom trenutku obuzela ma kakva snažna osećanja, priznala bi da se krajnje iznervirala što je trebalo samo da se ošiša i već je mogla da prođe kao mladić. Nije čak morala ni da povija prsa, a čula je da je to uobičajen postupak. Priroda se postarala da na tom polju nema gotovo nikakvih problema.

Makaze su imale... čudnjikav učinak, ali ništa gori od tamošnjih muških frizura. Može da prođe. Jeste joj bilo hladno po potiljku, ali samo delimično zbog gubitka duge kose. Bilo je to i zbog Pogleda.

Sa svog mesta iznad kreveta gledala ju je Vojvotkinja.

Beše to loš drvorez, ručno bojen, uglavnom u plavo i crveno. Prikazivao je ružnjikavu sredovečnu ženu, a zahvaljujući oklembesenom podvoljku i blago iskolačenim

očima, kakav cinik stekao bi utisak da je neko strpao veliku ribu u haljinu, ali umetnik je u tom čudnom, praznom izrazu lica uspeo da uhvati još nešto pride. Oči na pojedinim slikama prate vas po prostoriji; ova je gledala pravo kroz vas. To lice se moglo naći u svakoj kući. U Borograviji odrastaš pod prismotrom Vojvotkinje.

Poli je znala da jedna takva slika visi i u roditeljskoj sobi, i znala je i da je majka, dok je bila živa, svake večeri pred njom izvodila kniks. Ona pruži ruku i obrnu sliku ka zidu. Jedna misao u glavi reče joj: *Ne*. Ona je nadglasa. Donela je odluku.

Onda je obukla bratovljevu odeću, istresla sadržaj stolnjaka u torbicu koju je zajedno s rezervnom odećom strpala na dno bošče, stavila poruku na krevet, uzela bošču i ispentrala se kroz prozor. U stvari, kroz prozor se ispentrala Poli, ali na tlo su lako doskočile Oliverove stope.

Dok se šunjala kroz dvorište gostionice, zora je upravo pretvarala taman svet u monohromatski. I s table sa imenom krčme motrila ju je Vojvotkinja. Otac je bio veliki lojalista – bar do majčine smrti. Ove godine nisu popravili tablu; od nasumično popadalog ptičjeg izmeta, Vojvotkinja je postala razroka.

Poli je proverila jesu li taljige regrutnog narednika, jarkih barjaka sada sivkastožućkastih i natopljenih sinoćnom kišom, i dalje ispred kafane. Ako je suditi po izgledu krupnog, debelog narednika, proći će sati i sati dok se opet ne nađu na drumu. Ima dosta vremena. Delovao je kao neko ko bi doručkovao natenane.

Otvorila je vrata u zadnjem zidu i pošla uzbrdo. Na vrhu se osvrnula na varoš koja se budila. Iz nekoliko odžaka dizao

se dim, ali pošto je Poli uvek bila najveći ranoranic i morala je da se dere na čistačice i kelnerice da ustaju iz kreveta, gostionica je još spavala. Znala je da je udovica Klambers ostala da prenoći (kao što reče Polin otac, „previše je pljuštalo da bi išla kući“), i što se Poli tiče, nadala se – njega radi – da će ova ostajati i svake sledeće noći. U varoši je udovica bilo napretek, a Iva Klambers je bila srdačna gospođa i mesila je kao zmaj. Ženina duga bolest i Polovo dugo odsustvovanje mnogo su koštali oca. Poli je bilo drago što mu neko vraća deo utroška. Raznorazne babe su po ceo dan streljale pogledom s prozora, uhodile, mrndžale i išle svima na živce, ali radile su to već predugo. Više ih niko nije slušao.

Ona diže pogled. Dim i para već su se dizali iz perionice Devojačke radne škole. Velika i siva, s visokim, uzanim prozorima, nadnosila se nad jedan kraj varoši kao pretnja. Uvek je bila tiha. Kad je Poli bila mala, rekli su joj da tamo idu Nevaljale Devojčice. Niko joj nije objasnio prirodu tog „nevaljalstva“, i sa svojih pet godina Poli je stekla nejasnu predstavu da se to svodi na to što ne ideš u krevet kad ti se kaže. Sa osam godina je naučila kako imaš sreće ako te ne pošalju onamo kad kupiš bratu kutiju bojica. Ona okrenu leđa i zaputi se kroz drveće puno ptičje pesme.

Zaboravi da si ikad bila Poli. *Razmišljaj* kao mlad muškarac, to je fora. Prdi glasno, samozadovoljno što si to tako dobro odradila, kreći se kao marioneta kojoj je neko nasumice presekao nekoliko konaca, nikad nikoga nemoj da grliš, a ako sretneš druga – tresni ga pesnicom. Za nekoliko godina rada za šankom i posmatranja, prikupila je podosta materijala. Bar neće imati problema što se njihanja kukovima tiče. Priroda je i tu uglavnom bila škrte ruke.

No onda je trebalo i savladati hod mladih muškaraca. Žene bar ljuljaju samo *kukovima*. Mladići ljuljaju *svime*, od ramena naniže. Moraš se truditi da zauzimaš što više mesta, pomisli ona. Tako izgledaš veća, kao mačor kad nakostreši rep. Često je to viđala po krčmi. Dečaci su, u samoodbrani od svih drugih krupnih dečaka naokolo, pokušavali da hodaju kao da su i sami krupni. Gadan sam, žestok sam, faca sam, 'ocu jednu dobru kriglu, pola pivo pola sokić, i mama kaže da ima da se vratim kući do devet...

Dakle, da vidimo... odaljiš ruke od tela kao da nosiš dva džaka brašna... dobro. Klatariš ramenima kao da se laktaš kroz gomilu... dobro. Šake malčice skupljene, ritmično se kreću ukrug kao da okreću dve ručke, nezavisno jednu od druge, prikačene za struk... dobro. Mlitavo bacaš noge napred kao majmun... dobro...

Lepo joj je išlo nekoliko metara, sve dok nije negde pogrešila, i usled mišićne zbunjenosti koja je usledila, naglavacke se strovalila u žbun božikovine. Posle toga je odustala.

Dok je ona žurila stazom, opet je naišla oluja; ponekad su oluje umele danima da se motaju po planinama. Ali ako ništa, ovde gore puteljak nije bio blatna reka, a na drveću je još bilo dovoljno lišća da je donekle zaštititi. U svakom slučaju nije imala vremena da čeka da prođe nevreme. Pred njom je bio dalek put. Regrutna družina će preći skelom, ali svaki skeledžija bi prepoznao Poli, a stražari bi joj tražili putnu dozvolu – koju Oliver Perks svakako nije imao. Dakle, sleduje joj veliko skretanje s puta, skroz do trolovskog mosta kod Kōritnog. Trolovima svi ljudi izgledaju isto, i, pošto ne znaju da čitaju, svako parče papira poslužiće kao dozvola. Onda može kroz borovu šumu da se spusti do

Pljuna. Tu će taljige morati da se zaustave radi noćenja, ali to selo je bogovima iza nogu – od onih koja postoje samo da se izbegnu sramotno veliki prazni prostori na mapama. U Pljunu je niko ne poznaje. Niko nikad nije išao onamo. Bila je to zabit.

U stvari, upravo takvo mesto joj je i trebalo. Tamo će se regrutna družina zaustaviti, i ona može da se prijavi u vojsku. Bila je prilično sigurna da veliki debeli narednik i masni mali kaplar neće prepoznati devojkicu koja im je prethodne večeri točila piće. Nije, što bi se reklo, bila klasično lepa. Kaplar *jeste* probao da je štipne za zadnjicu, ali verovatno čisto onako, iz navike, kao kad pljesneš muvu – a ionako nije tu bilo baš bogzna šta da se uštine.

Sedela je na brdu iznad skele i kao kasni doručak pojela hladan krompir i kobasicu dok je gledala kola kako prelaze. Iza njih niko nije marširao. Ovog puta u Tozli nisu zavrbovali nijednog momka. Ljudi su se držali na odstojanju. U poslednjih nekoliko godina previše je mladića otišlo, a nedovoljno ih se vratilo. A kod pojedinih povratnika, nije se vratila dovoljna količina svakog od njih. Kaplar može da lupa u doboš koliko mu duša ište. Tozla je zapadala u nestašicu sinova gotovo isto onoliko brzo koliko je gomilala udovice.

Popodne je teško i vlažno lebdelo u vazduhu, i jedan žuti čižak pratio ju je od žbuna do žbuna. Rekom u uzanoj klisuri teklo je sinoćno blato kada je Poli stigla do trolovskeg mosta. Beše to vitko, otmeno čudo, kažu sagrađeno bez imalo maltera. I govorilo se da težina još jače uglavljuje most u stenu sa obe strane. Pričalo se da je on svetsko čudo, osim što se retko ko u okolini uopšte i čudio ma čemu, i

jedva su i bili svesni sveta. Prelazak je koštao peni, ili stotinu zlatnika ako vodiš jarca.* Na pola puta preko, Poli je provirila preko zidića, i daleko, daleko dole videla je taljige kako se vuku uzanim drumom tek nešto višim od bele vode.

Put je tog popodneva sve vreme vodio nizbrdo, između tamnih borova sa ove strane klisure. Nije žurila i, nadomak zalaska sunca, opazila je gostionicu. Kola su već bila stigla, ali ako je suditi po izgledu, regrutnog narednika mrzelo je da se potruđi. Nije bilo lupanja u doboš kao sinoć, nije bilo povika u stilu: „Navali, narode, ajmo, momci! Što je lep život u Brzoulaznom puku!“

Stalno se ratovalo. Obično je posredi bila neka pogranična čarka – državno gledano, isto kao da se požališ što je komšija zapustio živicu. Ponekad je bilo i većih. Borogravija je bila miroljubiva zemlja usred izdajnički nastrojelih, prevarantskih, ratobornih neprijatelja. Mora da su izdajnički nastrojeni, prevarantski i ratoborni pošto se inače ne bismo borili s njima, pa jelda? Stalno se ratovalo.

Pre nego što je preuzeo *Vojvotkinju* od Polinog dede, Polin otac bio je u vojsci. Nije mnogo pričao o tome. Doneo je sa sobom mač, ali umesto da ga obesi iznad kamina, džarao je njime vatru. Ponekad bi mu svratili stari drugari, i kad bi se kafana za to veče zatvorila, okupili bi se oko vatre, pili i pevali. Mala Poli je nalazila izgovore da ne ode u krevet i slušala je pesme koje su pevali, ali kada je

* Trolovi možda ne razmišljaju brzo, ali podjednako sporo i zaboravljaju.

izgovorila jednu vrlo zanimljivu reč pred majkom, bila je kažnjena i to se završilo; pošto je sada bila starija i točila je pivo, valjda se pretpostavljalo da već zna reći ili će vrlo uskoro saznati šta znače. Pored toga, majka joj beše otišla tamo gde je ružne reči više nisu mogle vređati i, u teoriji, nikad se i nisu izgovarale.

Pesme su bile deo njenog detinjstva. Od reči do reči je znala „Negde daleko“ i „Ja sam ja, Džeremaja“ i „Rado ide Džoni u vojnike“ i „Mala što je ostavim za sobom“ a i, posle izvesne količine nalivanja, „Pukovnik Đubrosav“ i „Ej, bolje da je nisam ljubio“.

A tu je, razume se, bila i „Mila Poli Oliver“. Otac joj ju je pevao kad je bila mala i uznemirena ili tužna, a ona se smejala, naprosto zato što se pominje njeno ime. Znala ju je od prvog do poslednjeg stiha pre nego što je znala šta većina reči i znači. A sada...

Poli otvori vrata. Regrutni narednik i njegov kaplar digošće poglede sa zamrljanog stola za kojim su sedeli, s kriglama piva na pola puta do usana. Ona duboko udahnu, domaršira do njih, i pokuša da salutira.

„Šta 'oćeš, mali?“, zareža kaplar.

„Ja bih da se prijavim, gospodine!“

Narednik se okrenu Poli i iskezi se, od čega su mu se ožiljci nekako čudno pomerali, a drhtaj mu je potresao sve podbratke. Reč „debeo“ nije se mogla mirne duše primeniti na njega – ne kada reč „glomazan“ nahrupi napred da vam skrene pažnju na sebe. Bio je od one sorte bez struka. Imao je ekvator. Sopstvenu gravitaciju. Ako se prevali na bilo koju stranu, počeo bi da se klati. Od sunca i pića, lice mu beše izgorelo-crveno. U tom crvenilu, tamne očice caklile su se

kao odsjaj na ivici noža. Pored njega, na stolu, stajao je par starinskih sablji – oružja koje je više toga zajedničkog imalo sa mesarskom satarom nego s mačem.

„Tek onako?“

„Jeste, gospodine!“

„Stvarno?“

„Da, gospodine!“

„Nećeš da te prvo napijemo kao svinju? Običaji tako nalažu, znaš?“

„Ne, gospodine!“

„Nisam ti ispričô o divnim prilikama za napredovanje i lepoj zaradi, čini mi se?“

„Jok, gospodine!“

„Jesam pomenuo možda kako u crvenoj uniformi – svetska klasa – naprosto nećeš moći da živiš od devojaka?“

„Ne bih rekao, gospodine!“

„A klopa? Svaki obrok – prava-pravcata gozba kad marširaš s nama!“ Narednik se pljesnu po stomaku, što je izazvalo podrhtavanje u rubnim predelima. „Ja sam živi dokaz!“

„Jasno, gospodine. Ne, gospodine. Ja bih samo da stupim u vojsku i da se bijem za svoju zemlju i u Vojvotkinjinu čast, gospodine!“

„Je li?“, kaza kaplar u neverici, ali narednik kao da ga nije čuo. Od glave do pete je osmotrio Poli, i Poli je stekla nepogrešiv utisak da čovek nije ni pijan ni glup koliko izgleda.

„Moje mi zakletve, kaplare Strapi, izgleda da je pred nama ni manje ni više nego pravi-pravcati, valjani, starinski *rodoljub*“, reče on, proučavajući Polino lice. „E pa, mali moj, na pravom si mestu!“ On užurbano privuče svežanj papira. „Znaš ko smo?“

„Deseti pešadijski, gospodine. Laka pešadija, gospodine. Poznat kao 'Brzoulazni puk', gospodine“, reče Poli; kroz nju je žuborilo olakšanje. Očigledno su je stavili na nekakvu probu i očigledno je prošla.

„Jašta, mali. Dobre stare Sirdžije. Najbolji puk u najboljoj vojsci na svetu. A ti bi da nam se pridружиš, a?“

„Izgaram od želje, gospodine!“, reče Poli, svesna kaplarovog sumnjičavog pogleda.

„Alal tebi vera!“

Narednik odvrnu zatvarač s mastionice i umoči zaoštreni vršak pera. Ruka mu je lebdela nad dokumentom. „Ime, mali?“

„Oliver, gospodine. Oliver Perks“, reče Poli.

„Starost?“

„U nedelju punim sedamnaest, gospodine.“

„Aha, šipak“, reče narednik. „Jes', ti mi imaš sedamnaest, ne zvao se ja velika vojvotkinja Anagovija. Od čega to bežiš, a? Da nisi napumpao neku mladicu, a?“

„Neko bi morô da mu pomogne“, reče kaplar i iskezi se. „Piskuće kô dečaćić.“

Počinjala je da rumeni, shvati Poli. Ali dobro, i mladi Oliver bi se zarumeneo, pa je l' tako? Šta god ti uradila, dečaci se zacrvene. Poli je to postizala prosto tako što bi se zablenua u njih.

„A nije ni bitno“, kaza narednik. „Ovde stavi svoj znak, poljubi Vojvotkinju i postaješ *moj* malac, je l' jasno? Zovem se narednik Džekram. Biću ti i otac i majka, a kaplar Strapi – ovaj ovde – ima da ti bude kô stariji brat. I svaki dan ima da jedeš šnicle i slanine, i ako neko proba da te odvuče od nas, ima da odvuče i mene s tobom, pošto ću te ja držati za

okovratnik. I ti sad, može biti, misliš da niko ne može da odvuče nešto tako veliko, gospodine Perkse.“ Debeli palac bocnu papir. „Evo ovde, može?“

Poli uze pero i potpisa se.

„Šta ti je to?“, zapita kaplar.

„Moj potpis“, kaza Poli.

Iza sebe začu otvaranje vrata i okrenu se kao munja. U kafanu je nahrupila nekolicina mladića – nekolicina *drugih* mladića, ispravi se ona – i sada su se obazrivo osvrtali.

„Ti pride umeš i da čitaš i pišeš?“, upita narednik, pa baci pogled prvo ka njima, pa opet ka njoj. „Jašta, sve jasno. Pa još lepa, okruglasta slova. Dušu dao za oficira. Kaplare, daj mu šiling. I sliku, razume se.“

„Jašta, naredniče“, reče kaplar Strapi, pa podiže okvir za sliku s drškom kao ogledalo. „Napući se, redove Prdikuse.“

„Perks, gospodine“, reče Poli.

„Jašta, jašta. Sad poljubi Vojvotkinju.“

Nije to bila dobra reprodukcija poznate slike. Crtež iza stakla bio je izbledeo, a sa unutrašnje strane samog napuklog stakla nešto je raslo – nekakva mahovina ili tako nešto. Zadržavajući dah, Poli ga okrznu usnama.

„Ha“, reče Strapi i tutnu joj nešto u dlan.

„Šta je to?“, zapita Poli i pogleda u parčence papira.

„Obveznica. Trenutno nam ponestalo šilinga“, reče narednik dok se Strapi pokvareno smeju ljio. „Ali gostioničar će te častiti jednom kriglom tamnog u ime Njenog vojvodstva.“

On se okrenu i pogleda u pridošlice. „Vala, kad je bal, nek je maskenbal. Momci, jeste i vi došli da se upišete? Svega mi, a nismo morali ni da bubnemo u doboš. Mora

da je sve to zbog neverovatne privlačnosti kaplara Strapija. Priđite, priđite, šta se stidite. Ko nam je sledeći budući vojnik?“

Poli pogleda u narednog regruta sa užasom – kako se nadala, prikrivenim. U polumraku ga pre toga nije zapazila, pošto je bio u crnom – ne modernom, otmenom crnom, nego prašnjavocrnom, u onakvom odelu u kakvom sahranjuju ljude. Po izgledu sudeći, to je snašlo i njega. Sav je bio pod paučinom. Sam dečko imao je šav preko čela.

„Ime, mali?“, zapita Džekram.

„Igor, gofpodine.“

Džekram prebroja kopče.

„Znaš, imao sam osećaj da je tako nešto“, kaza. „A, vidim, imaš osamnaest godina.“

„Budite se!“

„O, bogovi...“ Komandant Semjuel Vajms pokri oči rukama.

„Kako molim, Vaša milosti?“, reče ankmorporški konzul u Zlobeniji. „Vaša milosti, da vam nije pozlilo?“

„Mladiću, kako se ti beše zoveš?“, upita Vajms. „Izvini, ali na putu sam već dve nedelje i ne spavam baš najbolje, a po ceo dan me upoznaju s ljudima zapetljanih imena. Nije to zdravo za mozak.“

„Klarens, Vaša milosti. Klarens Bradekanja.“

„Bradekanja?“, reče Vajms i Klarens mu sve pročita na licu.

„Bojim se da je tako, gospodine“, reče.

„Jesi li umeo da se biješ u školi?“, zapita Vajms.

„Nisam, Vaša milosti, ali u trci na sto metara mi nije bilo ravnog.“

Vajms se nasmeja. „E pa, Klarense, svaka himna koja počinje sa 'Budite se' neće na dobro izaći. Zar te nisu to učili u patricijevoj kancelariji?“

„Ovaj... nisu, Vaša milosti“, reče Bradekanja.

„E, videćeš već. Samo ti nastavi.“

„Dobro, gospodine.“ Bradekanja se nakašlja. „Borogravska himna“, najavi on po drugi put.

„Budite se – *izvinite, Vaša milosti* – sinovi Majčice
Domovine!

Ne kušajte više vino od kiselih jabuka

Drvoseče, latite se sekira!

Zemljoradnici, koljite dušmane oruđem dotad namenjenim za čupanje cvekle!

Osujetite večite smicalice naših neprijatelja

U tamu marširamo s pesmom na usnama

Protiv celog sveta pod oružjem

Ali gle, eno zlatne svetlosti na planinskim vrhovima!

Novi dan je jedna ogromna ribekanja!“

„Ovaj...“, reče Vajms. „Taj poslednji deo...?“

„Vaša milosti, to je bukvalan prevod“, reče Klarens bojažljivo. „To znači nešto u smislu 'neverovatna prilika' ili 'blistava nagrada', Vaša milosti.“

„Kad nismo u javnosti, Klarense, slobodno mi se obraćaj sa 'gospodine'. 'Vaša milosti' služi samo da ostavimo utisak na meštane.“ Vajms klonu u neudobnu stolicu, nasloni bradu na dlan, pa se trže.

„Tri hiljade i sedamsto kilometara“, reče i promeškolji se. „A na metli je zima ma koliko nisko leteo. A onda dereglija, a onda kočija.“ On se opet lecnu. „Pročitao sam tvoj izveštaj. Šta misliš, je l' moguće da cela nacija bude luda?“

Klarens proguta knedlu. Kako su mu rekli, sada je razgovarao ako ne s najmoćnijim čovekom u Ank-Morporku, a ono sa onim odmah iza njega, svejedno što se dotični čovek ponaša kao da nema pojma o toj činjenici. Radni sto u ovoj studenoj sobi u kuli bio mu je klimav; do juče je pripadao glavnom čistaču u ševrljaškom garnizonu. Izgrebana površina bila je zatrpana papirima, takođe naslaganim i iza Vajmsove stolice.

Sâm Vajms nije Klarensu ličio na vojvodu. Ličio je na pripadnika straže, što je, koliko je Klarens razumeo, i bio slučaj. Ovo je Klarensa Bradekanju vređalo. Ljudi na čelu treba da izgledaju kao da im je tu i mesto.

„Vrlo... zanimljivo pitanje, gospodine“, reče. „Mislite na ljude...“

„Ne na ljude, na naciju“, reče Vajms. „Po onome što sam pročitao, meni Borogravija deluje sve nešto šenuto. Pretpostavljam da se ljudi prosto snalaze što bolje mogu i nekako gaje decu, a pravo da ti kažem, i sam bih se trenutno radije time bavio. Čuj, znaš šta hoću da kažem. Imaš gomilu sveta koji ne deluje ni po čemu različito od tebe i mene, ali kad ih sve uzmeš đuture, dobiješ ogromnog pomahnitalog umobolnika s državnim granicama i himnom.“

„Vrlo zanimljiva ideja, gospodine“, reče Klarens diplomatski.

Vajms se osvrnu po sobi. Zidovi su bili od golog kamena. Prozori uzani. Bilo je dozlaboga hladno, čak i po sunčanom

danu. Sva ta loša hrana, truckanje naokolo i spavanje u groznim krevetima... i silno putovanje u tami isto tako, na patuljačkim dereglijama, njihovim tajnim kanalima ispod planina – sami bogovi sveti znaju kakve je zamršene diplomatske veze lord Vetinari potegao da *to* postigne, iako ispodnički kralj jeste dugovao Vajmsu pokoju uslugu...

...a sve to radi ovog hladnog zamka nad ovom hladnom rekom između ovih glupavih zemalja, s njihovim glupavim ratom. Znao je šta želi da radi. Da su posredi bili ljudi koji se maktaju u jarku, znao bi šta da radi. Tresnuo bi im glavu o glavu i možda ih strpao u ćeliju da prenoće. Ne možeš da tresneš zemlju o zemlju.

Vajms je uzeo neka dokumenta, poigrao se njima, pa ih opet bacio. „Ma, izeš ti ovo“, reče. „Šta se dešava ovde?“

„Koliko shvatam, u nepristupačnijim delovima utvrđenja zaostalo je nekoliko džepčića otpora, ali trenutno se obračunavaju s njima. Praktično gledano, utvrda je u našim rukama. Lukavo ste smislili tu podvalu, Vaša mil... gospodine.“

Vajms uzdahnu. „Nisam, Klarense, ta podvala je stara kao zemlja. Ne bi trebalo da je moguće prokrijumčariti ljude u tvrđavu prerusene u pralje. Za boga miloga, trojica su brkata!“

„Borogravci su vrlo... staromodni što se toga tiče, gospodine. Kad smo kod toga, izgleda da u donjim kriptama imamo zombije. Grozota živa. Koliko razumem, Borogravci su tu vekovima sahranjivali svoje vrhovne oficire.“

„A je li? I šta sad oni rade?“

Klarens diže obrve. „Teturaju se, gospodine. Stenju. Šta već rade zombiji. Nešto ih je izgleda uzrujalo.“

„Verovatno mi“, reče Vajms. Ustao je, krupnim koracima prešao preko sobe, i otvorio velika, teška vrata. „Redže!“, viknu.

Časak kasnije pojavi se još jedan stražar i salutira. Bio je sivog lica; Klarens nije mogao a da ne primeti, kad je čovek salutirao, da se šake i prsti drže pomoću kopči.

„Klarens, znaš pozornika Cipelu?“, reče Vajms razdražano. „Član mog osoblja. Mrtav trideset i kusur godina, i uživa u svakom trenutku, a, Redže?“

„Nego šta, gospodine Vajmse“, odvrati Redž, pa se iskezi i pokaza mnoštvo smeđih zuba.

„Redže, imaš dole u podrumu neke zemljake.“

„O pobogu. Je l' se teturaju naokolo?“

„Biće da se teturaju, Redže.“

„Oдох da porazgovaram malko s njima“, kaza Redž. Opet je salutirao i izmarširao napolje s primesom teturanja u koraku.

„Je l' on, auh, odavde?“, zapita Bradekanja, poprilično prebledeo u licu.

„Ma, ne. On je s *onoga sveta*“, reče Vajms. „Mrtav je. Mora se, međutim, jedno priznati čoveku: ne dopušta da ga to ometa. Klarens, nisi znao da imamo zombija u Straži?“

„Ovaj... nisam, gospodine. Pet godina se nisam vraćao u grad.“ On proguta knedlu. „Koliko razumem, štošta se promenilo.“

Na užasan način, po mišljenju Klarensa Bradekanje. Konzulstvo u Zlobeniji je doskora bilo lak posao i ostavljalo mu je dosta vremena za sopstvene zanimacije. A onda su kroz celu dolinu promarširali veliki semaforski tornjevi, i odjednom je Ank-Morpork bio na sat vremena daleko. Pre škljockalica,

pismu je iz Ank-Morporka trebalo više od dve nedelje da stigne do njega, pa nikog i nije bilo briga ako on odgovori tek za dan-dva. Sada su ljudi očekivali odgovor preko noći. Poprilično se obradovao kad je Borogravija uništila nekoliko tih poganih tornjeva. A onda je izbio sveopšti lom.

„Sad u straži imamo raznorazne sorte“, reče Vajms. „I dozlaboga nam trebaju, Klarense, kad se Zlobenci i Borogravci makljaju po ulicama oko nečega oko čega su se zakačili pre poganih hiljadu godina. Gori su od patuljaka i trolova! A sve zato što je nečija čukun-čukun-askur-praprababa ošamarila nečijeg čukun-idimidođimi-strica! Borogravija i Zlobenija ne mogu čak ni oko granice da se dogovore. Izaberu reku, a toj se korito menja svakog proleća. Odjednom su sad škljocni tornjevi na borogravskom tlu – ili u borogravskom blatu, kako god bilo – i onda ih ti moroni spale iz verskih razloga.“

„Ovaj, nije samo zbog toga, gospodine“, reče Bradekanja.

„Da, znam. Čitao sam istoriju. Jubilarna godišnja čarka sa Zlobenijom je samo ovdašnji derbi. Borogravija se bije sa svima. Zašto?“

„Zbog nacionalnog ponosa, gospodine.“

„Ponosa na šta? Ovde ničeg nema! Nekoliko lojnih rudnika, i dobro, nisu im loši zemljoradnici, ali nema divne arhitekture, nema velikih biblioteka, nema čuvenih kompozitora, nema preterano visokih planina, ništa od divnih vidikovaca. Jedino što se o ovom mestu može kazati jeste da nije nigde drugde. Po čemu je Borogravija toliko naročita?“

„Verovatno im je naročita zato što je njihova. A tu je i Nagan, gospodine, naravno. Njihov bog. Doneo sam vam primerak *Knjige Naganove*.“

„Prelistao sam to još u gradu, Bradekanjo“, reče Vajms. „Deluje prilično glu...“

„To sigurno nije skorašnje izdanje, gospodine. I nešto mi govori da verovatno nije preterano, ovaj, osavremenjeno tako daleko odavde. Ova je ažurirana“, reče Bradekanja i stavi na sto malu ali debelu knjigu.

„Ažurirana? Kako to misliš 'ažurirana'?“, zapita Vajms, koji je delovao zbunjeno. „Sveti spis se... napiše. Ne radi ovo, ne radi ono, ne pozavidi susedu na volu...“

„Ovaj... Nagan se ne zaustavlja na tome, gospodine. On, ovaj... doda ponešto tu i tamo. Uglavnom grozomorne grehe, da se ne lažemo.“

Vajms uze novi primerak. Bio je приметно deblji od onog koji je on doneo.

„To se naziva Živim zavetom“, objasni Bradekanja. „Živi zaveti... no, recimo da kažemo da 'umiru' ako se iznesu iz Borogravije. Više im se... ništa ne pridodaje. Gospodine, najnoviji grozomorni gresi su na kraju“, kaza Bradekanja usrdno.

„Ovo je sveta knjiga sa izmenama i dopunama?“

„Tačno tako, gospodine.“

„U *registratoru sa spiralom*?“

„Upravo, gospodine. Ubacite prazne stranice i grozomorni gresi se... pojave.“

„Misliš, magijskim putem?“

„Recimo da mislim religijskim putem, gospodine.“

Vajms nasumično otvori stranicu. „Čokolada?“, reče. „Ne voli čokoladu?“

„Jeste, gospodine. Ona je grozomorani greh.“

„Beli luk? Dobro, ni ja nisam baš neki ljubitelj, to nije ni strašno... Mačke?“

„O da. Mačke baš nikako ne voli, gospodine.“

„*Patuljci?* Ovde kaže: 'Patuljačka rasa koja u zlato gleda kao u boga grozomoran je greh u očima Naganovim'! Ovaj mora da je lud. Šta je bilo s tim?“

„Ma, patuljci koji su bili ovde zatvorili su rudnike i nestali, Vaša milosti.“

„I ne sumnjam. Umeju oni da nanjuše nevolju“, reče Vajms. Ovog puta je prenebregao ono 'Vaša milosti'; činjenica da razgovara s vojvodom Bradekanji je očigledno pričinjavala izvesno zadovoljstvo.

Prelistavao je stranice, pa stao. „*Plava boja?*“

„Tačno, gospodine.“

„Šta ima grešno u plavoj boji? To je obična boja! Nebo je plavo!“

„Jeste, gospodine. Pobožni naganiti se u današnje vreme trude da ne gledaju u njega. Ovaj...“ Bradekanja je bio školovani diplomata. Ponešto nije voleo da govori neposredno. „Gospodine, Nagan je... ovaj... prilično... živčan“, izusti on nekako.

„Živčan?“, reče Vajms. „*Živčan bog?* Šta, nervira ga kad se deca deru, pa se žali? Smeta mu glasna muzika posle devet uveče?“

„Ovaj... i nama ovde stižu *Ankmorporške novosti*, gospodine, u nekom trenutku, i, ovaj, rekao bih da, ovaj, Nagan mnogo liči na one ljude što pišu rubrici 'Među nama'. Znaite već, gospodine. Oni što se potpisuju sa 'Zgroženi Ankmorporčanin'...“

„A, misliš, *stvarno* je lud“, reče Vajms.

„Ma, nikad ne bih tako nešto rekao, gospodine“, kaza Bradekanja užurbano.

„I šta sveštenici rade tim povodom?“

„Ne baš bogzna šta, gospodine. Mislim da ćutke prenebregavaju pojedine grozomorne grehe koji baš, ovaj, idu u krajnost.“

„Hoćeš da mi kažeš kako Naganu smetaju patuljci, mačke i plava boja, ali postoje još sumanutije zapovesti?“

Bradekanja se učtivo nakašlja.

„Elem, dobro“, zarezha Vajms. „Zapovesti koje idu još više u krajnost?“

„Ostrige, gospodine. Ne voli ih. Ali to nikom i ne smeta pošto niko tamo nije ni video ostrigu. E da, i bebe. I njih je proglasio za grozomorani greh.“

„Pretpostavljam da ih ovdašnji ljudi svejedno još uvek prave?“

„O, da, Vaša mil... izvinite. Da, gospodine. Ali ih grize savest. Psi koji laju, to vam je još jedan. I košulje sa šest dugmića. I sir. Ovaj... ljudi naprosto, kao, ovaj, *zaobilaze* te nezgodnije. Čak su i sveštenici izgleda odustali od pokušaja da ih objasne.“

„Da, mislim da mi je jasno i zašto. Dakle, ovde imamo zemlju koja pokušava da se upravlja prema zapovestima boga – što bi rekao narod – udarenog mokrom čarapom. Je l' i čarape proglasio za grozomorani greh?“

„Nije, gospodine“, uzdahnu Bradekanja. „Ali verovatno je i to samo pitanje vremena.“

„Pa, kako se snalaze?“

„U današnje vreme ljudi se uglavnom mole vojvotkinji Anagoviji. Njene ikone možete videti u svakoj kući. Nazičaju je 'Majčica'.“

„A, da, vojvotkinja. Je l' mogu da se vidim s njom?“

„A, s njom se niko ne viđa, gospodine. Niko osim slugu nije je video više od trideset godina. Iskreno da vam kažem, gospodine, verovatno je mrtva.“

„Samo verovatno?“

„Niko ne zna zasigurno. Zvanična priča glasi da je u žalosti. Sve je to prilično tužno, gospodine. Mladi vojvoda je umro nedelju dana posle venčanja. Rasporio ga divlji vepar u lovu, ako se ne varam. Otada je ona u žalosti u starom zamku PrincMarmadjukPjotrAlbertHansJozefBernhartVilhelmsbergu, i otada se nije pojavljivala u javnosti. Zvanični portret naslikan je kad je imala oko četrdeset, čini mi se.“

„Nema dece?“

„Ne, gospodine. Kad ona umre, izumire loza.“

„I njoj se mole? Kao bogu?“

Bradekanja uzdahnu. „*Pisao* sam vam o tome u onim beleškama, gospodine. Vladajuća porodica Borogravije oduvek ima tobož-religijski status, znate. Oni su na čelu crkve, i, ako ništa, seljaci im se mole u nadi da će se ovi malo zauzeti za njih kod Nagana. Oni vam dođu kao... živi sveci. Nebeski posrednici. Iskreno govoreći, tako to obično i biva u ovim zemljama. Ako hoćete da se nešto obavi, treba vam veza. A verovatno je lakše moliti se nekom na slici nego bogu kog i ne vidiš.“

Vajms je sedeo i neko vreme je gledao u konzula. Kad je progovorio, prepao je čoveka nasmrt.

„Ko je naslednik?“, zapita.

„Kako molim, gospodine?“

„Samo pratim liniju monarhije, gospodine Bradekanjo. Ako vojvotkinja nije na prestolu, ko bi trebalo da bude?“

„Ovaj, to vam je neverovatno zamršeno, gospodine, zbog brakova između rodbine i raznih zakonskih sistema, koji, na primer...“

„Na koga bi se pametan čovek kladio u neke pare, gospodine Bradekanjo?“

„Auh, na princa Hajnriha od Zlobenije.“

Na Bradekanjino preneraženje, Vajms prsnu u smeh. „A pretpostavljam da se on pita kako mu je tetkica. Njega sam jutros upoznao, jelda? Ne mogu reći da mi se nešto preterano dopao.“

„Ali je prijatelj Ank-Morporka“, reče Bradekanja prekorno. „Napisao sam vam to u izveštaju. Školovan je. Veoma se zanima za škljockalice. Ima krupne planove za svoju zemlju. Zlobenci su ranije bili naganiti, ali on je zabranio tu veru, i iskreno, maltene niko mu nije ni reč rekao. Želi napredak Zlobenije. Veoma se divi Ank-Morporku.“

„Da, znam. Zvuči skoro podjednako suludo kao Nagan“, reče Vajms. „Dobro, znači verovatno je sve ovo jako zamršena šarena laža koja služi da se Hajnrih ne pusti u zemlju. Kako izgleda ovdašnja vlast?“

„Nema je baš mnogo. Malo skupljanja poreza, i to je manje-više to. Mislimo da pojedini viši sudski činovnici samo besciljno teraju dalje kao da je vojvotkinja živa. Jedino što zapravo donekle radi jeste vojska.“

„Dobro, a panduracija? Svakom trebaju panduri. Oni bar stoje čvrsto na zemlji.“

„Ako se ne varam, naganitske zakone sprovode nezvanični građanski komiteti“, reče Bradekanja.

„O, bogovi. Mirođije u svakoj čorbi, radoznali komšiluk i oni što bi da se igraju policije“, reče Vajms. On ustade i

kroz uzani prozor se zagleda preko ravnice. Bila je noć. U tami, vatre u neprijateljskom logoru sačinjavale su demonska sazvežđa.

„Klarensa, jesu ti rekli zašto me šalju ovamo?“

„Nisu, gospodine. Prema uputstvima koja sam ja dobio, treba da, ovaj, nadzirete. Princ Hajnrih se ne raduje preterano.“

„Pa, šta da se radi, što je u interesu Ank-Morporka, u interesu je i svih parajlijski nastroj... izvini, *slobodarski* nastrojenih ljudi u svetu“, kaza Vajms. „Ne može tamo neka zemlja da uskraćuje prolaz našim poštanskim kočijama i da nam stalno seče škljocne tornjeve. To je *skupo*. Presecaju kontinent napola, oni su usko grlo peščanog sata. Treba da privedem sve to nekom 'prihvatljivom' kraju. I iskreno, Klarensa, pitam se vredi li uopšte i napadati Borograviju. Jeftinije bi bilo sedeti ovde i čekati da se raspadne na paramparčad. Doduše, kako sam primetio... gde mi je ono izveštaj... a, da... pre toga će svi u njoj pomreti od gladi.“

„Nažalost, gospodine.“

Igor je ćutke stajao pred stolom regrutne družine.

„Ne vidamo tvoju sortu često u današnje vreme“, reče Džekram.

„Jašta, odliv mozgova, a?“, reče kaplar zlobno.

„De, de, kaplare, nemoj tako“, kaza narednik i zavalio se u škriputavu stolicu. „Mnogi momci ne bi stajali na nogama – koje ne bi više ni imali – da se u blizini nije našao neki prijateljski nastroj Igor, a, Igore?“

„Ma je li? E pa, ja sam čuo za ono kad se probudiš i vidiš da ti je taj isti prijateljski nastroj Igor tokom noći

maznuo mozak i otperjao u tri lepe da ga nekom uvalja“, reče kaplar, mrko gledajući u Igora.

„Kaplare, vaš movak je fafvim bevbedan što fe mene tiče, čafna reč“, kaza Igor. Poli zausti da se nasmeje i zaustavi se kad shvati da se ne smeje ama baš niko drugi.

„Pa ne znam, upoznao sam jednog narednika, i on mi je ispričao da je jednom neki Igor nakačio nekom noge *obratno*“, reče kaplar Strapi. „A od kakve je vajde to jednom vojniku, a?“

„Može u ifto vreme i da napreduje i da fe povlači?“, reče Igor spokojno. „Naredniče, vnam fve priče, i fve je to najobičnija kleveta. Ja bih famo da flužim fvoju vendlju. Ne bih ni f kim da fe fvađam.“

„Naravno“, reče narednik. „Ni mi. Stavi ovde svoj znak, i imaš da obećaš da nećeš ništa prčkati oko mozga kaplара Strapija, važi se? *Opet* potpis? Svega mi, pa danas smo dobili pun *koledž* regruta, brate mili. Kaplare, daj mu papirni šiling.“

„Hvala“, reče Igor. „I ako nemate ništa protiv, ja bih tu fliku najradije obrifao.“ On odnekud izvuče krpicu.

„Da je briše?“, kaza Strapi. „Naredniče, zar se to sme?“

„A što hoćeš da je brišeš, da te čovek pita?“, reče Džekram.

„Da uklonim nevidljive demone“, kaza Igor.

„Ja ovde ne vidim nikakve nevidlji...“, poče Strapi i zaustavi se.

„Samo ga pusti, važi se?“, kaza Džekram. „To su ti oni njihovi čudni običaji i tako to.“

„Meni to ne deluje kako valja“, progunda Strapi. „Praktično izdaja...“

„Ne vidim što bi našoj curi smetalo da se malo okupa“, odseče narednik. „Sledeći. Jao...“

Pošto je pažljivo obrisao zamrljanu sliku i radi reda je ključnuo, Igor je prišao, stao pored Poli i stidljivo joj se osmehnuo. Ali ona je posmatrala sledećeg regruta.

Bio je nizak i prilično vitak, što je uglavnom i uobičajeno u zemlji gde retko kad možeš nabaviti dovoljno hrane da se ugojiš. Ali bio je odeven u crno, i to skupo, kao plemić; imao je čak i mač. Narednik je stoga delovao zabrinuto. Očito – možeš da nadrljaš ako se na pogrešan način obratiš fićfiriću koji možda ima prijatelje na važnim položajima.

„Gospodine, jeste vi sigurni da niste promašili mesto?“ zapita.

„Jesam, naredniče. Želim da se prijavim u vojsku.“

Narednik Džekram se nelagodno promeškolji. „Da, gospodine, al’ ja nisam siguran da bi gospodin čovek kô vi...“

„Naredniče, hoćete vi da me primite u vojsku ili ne?“

„Nije uobičajeno da se jedan *fini gospodin* prijavi u proste vojnike“, promrmlja narednik.

„Naredniče, evo šta biste vi zapravo da kažete: juri li me neko? Je l’ mi glava ucenjena? A odgovor je ne.“

„A rulja s vilama?“ kaza kaplar Strapi. „Nar’niče, ovaj je pogani *vampir!* To svak’ vidi! I to od onih sa crnim tračicama! Vidi, evo mu i značke!“

„A na njoj piše: ’Ni kapi’“, reče mladić mirno. „Ni kapi ljudske krvi, naredniče. Ove zabrane se pridržavam već skoro dve godine, zahvaljujući Ligi trezvenjaka. Naravno, naredniče, ako imate primedbe na to, treba samo da mi ih date napismeno.“

A baš je oštroumno tako nešto reći, pomisli Poli. Ova odeća podebela košta. Većina vampirskih porodica je prilično navatirana. Nikad ne znaš ko je s kim povezan... i ne